

MEGGYÓGYULT GEMINI, A SZÜRKEGÉM A FEHÉRVÁRI VADMADÁRKÓRHÁZBAN

Sérült szürke gémet hoztak a Fehérvári Vadmadárkórházba 2008. március 3-án. Szárnyon lőtték a madarat, mely a Gemini nevet kapta. A seb régebbi keletű, erősen szennyezett volt, elfertőződött, a lövedék a szárnycsontot eltörte, a szárnyat roncsolta.

A madár legyengült, rossz általános állapotban volt a fertőzés következtében. A szürkegém (*Ardea cinerea*) Európa legnagyobb testű gémfaja, hazánkban 2500-3500 fészkelő párból álló állománya van, védett, eszmei értéke 10 000 Ft.

A seb kitisztítása, az elhalt szövetek eltávolítása után a csontokat nyitottan rögzítettük. (Szennyezettsége miatt nem lehet ilyenkor a sebet bezárni, összevarrni.) Mervekötést kapott, amellyel a törött csontokat helyükön rögzítettük, majd a madarat – szárnyát a testéhez kötve – kisméretű, zárt helyiségbe tettük, hogy mozgását korlátozzuk, nyugalmát biztosítsuk. A fertőzés kezelésére antibiotikum injekciókat, általános állapotának javítására roboráló szereket, vitaminokat kapott. A legyengült madarat mesterségesen tápláltuk halakkal.

Állapota, szárnyának sérülése miatt nem túl sok reményünk volt arra, hogy – még ha túl is éli a sérülést – szárnya maradandó károsodás nélkül meggyógyul, és használni tudja, azaz visszaengedhető lesz a természetbe. A madarak tökéletesen működő szárnyak nélkül nem tudnak életben maradni, táplálékot gyűjteni, vadászni, és elmenekülni ellenségeik elől.

A gém rendszeres kötéscseréje során örömmel láttuk, hogy a seb rendkívül gyorsan feltisztult, gyógyulásnak indult, a törött csontok rögzültek, a fertőzés csökkent, a madár jól reagált az antibiotikumkezelésre, szövődmények nem léptek fel. Két hét kezelés után a seb záródott, ekkor eltávolítottuk a rögzítőkötést, és láthattuk, hogy bár gyengén, de használja a szárnyát. Nagyobb röpdébe helyeztük, ahol már használni tudta szárnyát, az ülőrúdra felugráláskor szabályosan mozgatta, így megkezdtük a szárny „fizioterápiáját”. Elfogadta a felkínált halakat, önállóan evett.

Szárnyának erősödésével, kondíciójának javulásával eljött természetbe való visszaengedésének napja, március 30-a. A dinnyési fertő területére, egy nagy füves rétre vittük, ahol a természetvédelmi terület tocsogói, tavai nagyobb esélyt biztosítottak számára a

túlélésre a kezdeti napokban. Arra is számítottunk, hogy a nagy füves területen könnyebben meg tudjuk fogni, ha mégsem képes tökéletesen repülni. Ezt a félelmünket

azonban a gém nagyon hamar eloszlatta. A dobozból kivéve néhány búcsúfelvétel elkészítése után pár lépést tett, majd könnyedén felröppent, és szabályos szárnycsapásokkal

visszatért eredeti élőhelyére. Még egy órán keresztül követtük, figyeltük. Nagyon jó volt látni, hogy a közel egyhavi munka meghozta gyümölcsét és a madár egyre biztosabban, egyre magasabban repül. A megfigyelést akkor hagytuk abba, mikor az egyik kis tocsogóban leereszkedett fajtársai, 4-5 másik gém közé.

A Fehérvári Madárkórház már több mint tíz éve fogadja a sérült vadmadarakat, betegünk között voltak egerészölyvek, baglyok, vércsék, kócsagok, hattyúk, gólyák, számtalan elütött, lelőtt, mérgezett, áramütést szenvedett, fészekből kiesett és más módon sérült madár. Sajnos nekik nincs fizetőképessé gazdájuk, kizárólag jólelkű állatbarátok segítségével juthatnak el hozzánk, hogy segíthessünk rajtuk. A madárkórház teljesen önkéntes alapon, adományokból végzi tevékenységét. A pénz hiánya a legnagyobb akadály tevékenységünk bővítésének. Az Alpha-Vet Kft. állatkórháza biztosítja a mütő lehetőségét, a HEROSZ Állatotthon az állatok gondozását, elhelyezését. Köszönjük nekik.

Természetesen szeretnénk továbbfejlődni. Terveink között szerepel a maradandóan sérült, természetbe már nem visszaengedhető, de amúgy egészséges madarak otthonát létrehozni, mely madárparkként a magyarországi madárfajok bemutatására szolgálhatna. A gém kezelésének pedig egyik legnagyobb nehézsége egy „tréning-röpdé” hiánya volt, ahol a madarak visszaengedésük előtt repülési gyakorlatokkal edzhetnének a visszatérésre. Egy ilyen nagy méretű röpdé nagyon fontos lenne, hiszen pl. a gém szárnyának fesztávolsága 1,8 m, a repüléshez tehát nagy területre van szüksége.

*Dr. Berkényi Tamás
állatorvos Fehérvári Vadmadárkórház*

A JÉGMADÁR

Előfordul egész Európában, valamint Dél-Ázsiában, egészen Afrika északi csücskéig, keleten Japánig és a csendes-óceáni Salamon-szigetekig.

A jégmadarak tiszta, sekély, lassú folyású vizek szélétől védett, hűlámzásmentes helyein találhatók. Mivel nagy mennyiségű kis halat fogyasztanak, egészséges és halban gazdag vizek mellett kell élniük. A nap legnagyobb részét azzal tölti, hogy a víz alatt halakat fog, holott nem tud úszni. A madarak előnyben részesítik a sok lelógó ággal benőtt fás területeket. A víznek elég tisztának kell lennie, hogy a madarak számára jól átlátható legyen. Számos jégmadár él egész évben a költőhelyéhez közel eső víz környezetében. A fagyos idő azonban arra kényszeríti őket, hogy nyílt helyeket keressenek a vízen – ezért télen gyakran találkozhatunk velük a szabad tengerpartok mentén. Testhossza: 15-17 cm, csőrhossz: 4 cm, szárnyfesztávolság: 25 cm, testtömeg: kb. 40 g

Táplálék és zsákmányszerzés: Elsősorban kis halakra: ürge csellére, tüskés pikóra vadászik. Akár három méter magasságból lesi, olykor szárnyán lebegve a megfelelő zsákmányt, ha kikémlelte áldozatát, leszorított szárnyakkal, szinte függőlegesen veti magát a vízbe. Zsákmányát erős csőrébe fogva, szárnycsapdosással a felszínre kerül, és az elfogott hallal visszarepül megfigyelőhelyére. Áldozatát úgy öli meg, hogy az ágakhoz vagy az oszlophoz csapja, amelyen ül. Fejjel előre nyeli le, így az úszók és szálkák nem akadnak a torkán.

Ivarérettség: egyéves kortól. Költési időszak: májustól szeptemberig, a költések száma: 1 vagy 2 (3). Fészekaljja: 6-7 fehér tojás. A költési idő: 19-21 nap, kirepülés: 23-27 nap után.

Táplálék: kis halak, rákok, békák, víziállatok és a szárazföldi rovarok egyes fajai. Várható élettartam: kb. 2 év.

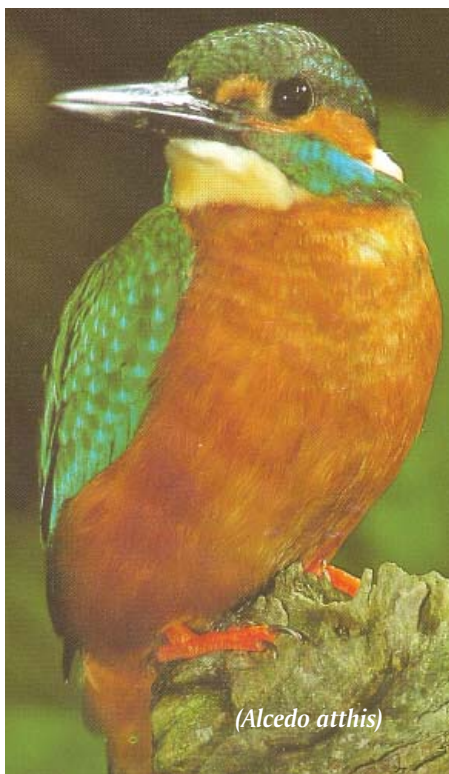
Általában üregekben fészkelnek, amelyeket csőrükkel vájnak a víz közelében lévő rézsűbe. Dűrgés közben hangos üldözőrepülést folytatnak, ekkor a madarak az egyik pillanatban közvetlenül a víz fölé repülnek, hogy a következőben a fa csúcsán túl a magasba suhanjanak. Az üldözés órákig eltarthat és természetesen többnyire azzal végződik, hogy a hím a nőtényt egy költőhelyre, a csöves üreghez vezeti. Abban az esetben, ha az üreg elérte a megfelelő hosszúságot és a hím becsalta a tojót, megkezdődik az ún. nászetetés, amikor a hím táplálékot hoz a nőténynek: csüngő szárnyakkal lekuporodik a tojótól és felé nyújtja a fejét, hogy átadja a halat. Ebből az etetésből a nőtény elegendő táplálékot kap ahhoz, hogy a hat vagy hét tojásnyi fészekalját kiköltse.

Közösen kotlanak a tojásokon és közösen táplálják a csupaszon világra jövő kicsiket. A fiókák kezdetben megalégszenek azzal, hogy egymás után etessék őket, úgy, hogy etetés után mind-egyik egy hellyel odébb húzódik, helyt adva a következőnek. Minél idősebbek lesznek azonban, annál nagyobb lesz a „kenyérrigység”.

Elterjedési körzete több területén visszaesőben van a faj állományfejlődése, mindekelőtt a környezet-szennyezés és a költési helyek megszűnése miatt.

Az EU országokban a jégmadár védelem alatt áll. Magyarországon eszmei értéke: 50 000 Ft

Radnay Zoltán
Budapest

(Alcedo atthis)

A FEHÉRVÁRI VADMADÁRKÓRHÁZ

A Fehérvári Vadmadárkórház története mintegy 10 évre nyúlik vissza. Az állatszerető emberek sérült, beteg, az út szélén talált madarakat hoztak a székesfehérvári állatkórházba, segítséget kérve az ott dolgozóktól.

Abban az időben az állatkórházban praktizáló állatorvosként teljesen láttam neki az új „feladatnak”, így jött létre a Fehérvári Madárkórház, melynek egyértelmű célja a madármentés lett.

Az állatkórház azonban – üzleti vállalkozásként – fizetőképes tulajdonos hiányában nem tudott mit kezdeni az ily módon jelentkező új igénnyel, ugyanakkor állatorvosként meg kellett felelnünk az állatbarátok elvárásának, valamint hivatásunk, az állatok iránti elkötelezettségünk is a madarak gyógyítására kötelezett minket.

Az ellentmondás megoldása egy önkéntes alapon, támogatásokból működő, főleg vadmadár-mentő madárkórház lett, melynek fő támogatója maga a székesfehérvári állatkórház lett, gyógyszerivel, műtőjével, és azzal, hogy lehetővé tette számomra akár munkaidőben is, a bevételt nem hozó, önkéntes madármentést.

Az elmúlt évek során az állatbarátok körében a madárkórháznak híre ment, így mind több és több madár érkezett, mely egyre nagyobb feladatot rótt az állatkórházra. Komoly feladattá vált a madarak rendszeres kezelése, ápolása és elhelyezése. A HEROSZ Fejér megyei állatotthona segített ennek megoldásában, így az állatotthon keretén belül létrehoztuk a madárotthonot, ahol lehetőségünk nyílt a madarak elhelyezésére, ápolására, tartására.

A vadmadarak esetében sajnos komoly gond, hogy a betegek nagyobb része gyógykezelésük után soha nem térhet vissza a természetbe, nem engedhetők szabadon, mert a gyógyulásuk után visszamaradó maradandó károsodások nem teszik lehetővé számukra a zsákmányszerzést, menekülést, az önálló életet. Az ilyen madarak egész életükön át emberi gondoskodásra szorulnak.

Jelenleg a madárrezsleg röpdéiben a legkülönbözőbb madarak élnek: egerészölyvek, vércsék, szarkák, galambok. A folyamatos helyhiány miatt állatbarátoknál, madárkedvelőknél próbáljuk elhelyezni a további kezelést már nem igénylő, de szabadon nem engedhető, sokszor szaporodóképes madarakat.

Ennek a helyzetnek a megoldására tervezzük a madárpark létrehozását, ahol lehetőségünk nyílna a szabad életre alkalmatlan, de már gyógyult, tartósan fogyatékos madarak élet-hosszan tartására, (egyedvédelem), a veszélyeztetettek továbbtenyésztésére, (veszélyeztetett fajok védelme) az érdeklődő nagyközönség számára ismeretterjesztő céllal a madarak bemutatására, (ismeretterjesztés), a gyerekek természetismereti oktatására (természetvédelem).

Úgy tűnik, ez a harmadik lépés – a madárpark létrehozása – a legnagyobb és legnehezebb feladatunk, hiszen ehhez már nem elég a székesfehérvári állatkórház támogatása a madarak egészségügyi ellátására, és a HEROSZ Állatotthon ápolásban, tartásban nyújtott áldozatos munkája. A madárpark létrehozásához területre, állandó röpdék kialakítására, önálló személyzet fenntartására, az állatok ellátására, etetésére folyamatos anyagi fedezetre van szükség.

Jelenleg ennek a madárparknak a megvalósítására keresünk segítséget, támogatókat.

A FEHÉRVÁRI VADMADÁRKÓRHÁZ ÉS MADÁRPARK
LÉTREHOZÁSÁRA VÁRUNK MINDEN MADÁR, ÁLLAT
ÉS TERMÉSZETSZERETŐT.

Dr. Berkényi Tamás állatorvos
alapító

30/9464-991, berkenyi.t@pg.com